

1922

11 april 1930

Magnolia Hotel
Omaha, Nebraska

VOOR WIE DIT AANGAAT:

Mijn naam is Wilfred Leland James, en dit is mijn bekentenis. In juni 1922 heb ik mijn vrouw, Arlette Christina Winters James, vermoord en haar lichaam verborgen door het in een oude put te gooien. Mijn zoon Henry Freeman James heeft me bij dat misdrijf geholpen, al was hij nog maar veertien jaar oud en dus niet verantwoordelijk. Ik had hem geleidelijk overgehaald. Twee maanden lang deed ik mijn best om zijn angsten weg te nemen en weerlegde ik zijn volkomen redelijke bezwaren. Daar heb ik nog meer spijt van dan van het misdrijf zelf, om redenen die uit het volgende zullen blijken.

Ik werd tot mijn misdrijf en ondergang gebracht door veertig hectare vruchtbaar land in Hemingford Home, Nebraska. Dat land was aan mijn vrouw nagelaten door John Henry Winters, haar vader. Ik wilde dat land aan ons boerenbedrijf toevoegen, dat ik in eigendom had en dat in 1922 dertig hectare groot was. Mijn vrouw, die niet van de boerderij hield (en ook niet van het feit dat ze boerin was), wilde dat ik het aan de Farrington Company verkocht. Toen ik haar vroeg of ze echt in de lucht van Farringtons varkensslachterij wilde wonen, zei ze dat we niet alleen het land van haar vader, maar ook onze eigen boerderij konden verkopen – de boerderij van mijn vader, en van diens vader! Toen ik haar vroeg wat

we zouden doen als we geld, maar geen land hadden, zei ze dat we naar Omaha of zelfs St. Louis konden verhuizen om daar een winkel te beginnen.

‘Ik ga niet in Omaha wonen,’ zei ik. ‘Alleen dwazen wonen in steden.’

Dat is ironisch, als je bedenkt waar ik nu woon, maar ik blijf hier niet lang; dat weet ik net zo goed als dat ik weet wat de geluiden maakt die ik in de muren hoor. En ik weet waar ik zal zijn als dit aardse leven voorbij is. Ik heb me afgevraagd of de hel erger kan zijn dan de stad Omaha. Misschien is de hel de stad Omaha, maar dan zonder vruchtbaar land eromheen; niets dan een rokende, naar zwavel stinkende leegte vol verdoolde zielen als ikzelf.

In de winter en het voorjaar van 1922 maakten we steeds weer ruzie over die veertig hectare. Henry zat er middenin, maar was geneigd mijn kant te kiezen. Uiterlijk aardde hij naar zijn moeder, maar met mij deelde hij de liefde voor het land. Hij was een gezeglijke jongen zonder de arrogantie van zijn moeder. Telkens weer zei hij tegen haar dat hij niet van plan was in Omaha of een andere stad te gaan wonen, en dat hij daar alleen heen zou gaan als zij en ik het erover eens konden worden, wat nooit gebeurde.

Ik dacht erover naar de rechter te stappen, want ik was ervan overtuigd dat ik als echtgenoot het volste recht had om te beslissen wat er met dat land zou gebeuren. Toch hield iets me tegen – niet de angst voor geroddel van de burens, want dat liet me koud, maar iets anders. Ik was haar namelijk gaan haten. Ik wenste haar dood, en dat hield me tegen.

Ik geloof dat er een andere man in elke man zit, een vreemde, een Sluwe Man. En ik geloof dat in maart 1922, toen de hemel boven Hemingford County wit was en elke akker een modderpoel met een laagje sneeuw, de Sluwe Man in boer Wilfred James zijn vonnis over mijn vrouw al had bepaald en over haar lot had besloten. Het was ook nog een soort harde gerechtigheid. De Bijbel zegt dat een ondankbaar kind als de tand van een slang is, maar een zeurende, ondankbare vrouw is nog veel scherper.

Ik ben geen monster; ik heb geprobeerd haar voor de Sluwe Man te behoeden. Ik zei tegen haar dat als we het niet eens kon-

den worden ze naar haar moeder in Lincoln kon gaan, honderd kilometer naar het westen. Dat was een goede afstand voor een gescheiden leven. Het zou geen echtscheiding betekenen, maar wel een ontbinding van de huwelijksfirma.

‘En dan zeker het land van mijn vader voor jou achterlaten?’ vroeg ze, en ze schudde haar hoofd. Wat had ik een hekel gekregen aan dat eigenwijze hoofdschudden! Ze leek dan net een slecht afgericht paard, zeker met dat snuivende geluid dat ze er altijd bij maakte. ‘Dat gaat niet gebeuren, Wilf.’

Ik zei tegen haar dat ik het land desnoods wel van haar wilde kopen. Ik zou het in de loop van de tijd moeten afbetalen – in acht of tien jaar –, maar ze zou elke cent krijgen.

‘Een beetje geld dat binnenkomt, is slechter dan geen geld,’ antwoordde ze (weer hoofdschuddend met dat snuivende geluid). ‘Dat weet iedere vrouw. De Farrington Company betaalt alles in één keer, en wat zij onder een goede prijs verstaan, is vast heel wat royaler dan wat jij ervoor wilt geven. En ik ga niet in Lincoln wonen. Dat is geen stad, maar een dorp met meer kerken dan huizen.’

Zie je in welke situatie ik verkeerde? Begrijp je in wat voor lastig parket ze me bracht? Kan ik niet op minstens een klein beetje medegevoel van je rekenen. Nee? Lees dan verder.

Begin april van dat jaar – op de dag af acht jaar geleden, voor zover ik weet – kwam ze in een stralend humeur naar me toe. Ze had het grootste deel van de dag doorgebracht in de ‘schoonheids-salon’ in McCook, en haar haar hing over haar wangen in dikke krullen die me deden denken aan de toiletrollen die je in hotels en herbergen ziet hangen. Ze zei dat ze een idee had. Dat hield in dat we de veertig hectare én de boerderij aan de Farrington Company zouden verkopen. Ze geloofde dat die het allemaal wel wilde kopen om in het bezit te komen van het land van haar vader, dat dicht bij de spoorlijn lag (en waarschijnlijk had ze gelijk).

‘En dan,’ zei het brutale kreng, ‘kunnen we het geld verdelen, van elkaar scheiden en ieder voor zich een nieuw leven beginnen. We weten allebei dat jij dat wilt.’ Alsof zij het zelf niet wilde.

‘O,’ zei ik (alsof ik serieus over haar idee nadacht). ‘En bij wie van ons blijft de jongen dan?’

‘Bij mij natuurlijk,’ zei ze verbaasd. ‘Een jongen van veertien moet bij zijn moeder zijn.’

Diezelfde dag nog begon ik Henry te ‘bewerken’ door hem over het nieuwste plan van zijn moeder te vertellen. We zaten op de hooizolder. Ik zette mijn droevigste gezicht op en sprak met mijn droevigste stem. Ik schilderde voor hem af hoe zijn leven eruit zou zien als zijn moeder in de gelegenheid kwam dat plan door te zetten: dat hij geen boerderij en geen vader meer zou hebben, dat hij op een veel grotere school zou komen, dat hij al zijn vrienden (de meeste kende hij al vanaf zijn prilste jaren) zou moeten achterlaten, dat hij op die nieuwe school zou moeten vechten om geaccepteerd te worden door vreemden die hem lachend voor boerenkinckel zouden uitmaken. Als we daarentegen al het land konden houden, zei ik, zouden we onze bankschuld vast en zeker in 1925 hebben afbetaald en daarna schuldevrij door het leven gaan, en frisse lucht inademen en niet de godganse dag varkensdarmen in ons kostbare heldere riviertje zien drijven. ‘Nou, wat wil je?’ vroeg ik, nadat ik een zo gedetailleerd mogelijk beeld had geschetst.

‘Hier bij jou blijven, papa,’ zei hij. De tranen liepen over zijn wangen. ‘Waarom is ze toch zo’n... zo’n...’

‘Toe maar,’ zei ik. ‘Als het de waarheid is, is het nooit vloeken, zoon.’

‘Zo’n kréng.’

‘Omdat de meeste vrouwen dat zijn,’ zei ik. ‘Het zit in hun aard en je krijgt het er niet uit. De vraag is: wat gaan we eraan doen?’

Maar de Sluwe Man in mij had al aan de oude put achter de koeienstal gedacht, de put die we alleen voor spoeling gebruikten omdat hij zo ondiep en troebel was – niet meer dan zes meter diep en weinig meer dan een brede goot. Nu moest ik hem alleen nog zien over te halen. En dat móést, zoals je zult begrijpen; ik kon mijn vrouw vermoorden, maar moest mijn dierbare zoon redden. Wat heb je aan zeventig hectare land – of duizend hectare – als je niemand hebt om het mee te delen of aan door te geven?

Ik deed alsof ik serieus nadacht over Arlettes idiote plan om goed maïsland in een varkensslachterij te veranderen. Ik vroeg haar me de tijd te geven om aan het idee gewend te raken. Ze ging akkoord.

En in de volgende twee maanden bewerkte ik Henry om h m aan een heel ander idee te laten wennen. Het was niet zo moeilijk als het had kunnen zijn. Hij had het uiterlijk van zijn moeder (het uiterlijk van een vrouw is de honing die mannen naar de stekende bijenkorf leidt, weet je), maar niet haar verdomde koppigheid. Ik hoefde alleen maar voor hem af te schilderen hoe zijn leven er in Omaha of St. Louis zou uitzien. Ik bracht de mogelijkheid ter sprake dat ze zelfs in die twee boordevolle mierenhopen niet tevreden zou zijn en uiteindelijk alleen genoeg zou nemen met Chicago. ‘En dan,’ zei ik, ‘ga je misschien naar school met zwarte nikkers.’

Hij voelde steeds minder voor zijn moeder. Na enkele – stuntelige en door hem afgewezen – pogingen om zijn genegenheid terug te winnen behandelde ze hem even ijzig als hij haar. Ik (of beter gezegd, de Sluwe Man) was daar heel blij mee. Begin juni zei ik tegen haar dat ik na ampele overwegingen had besloten die zeventig hectare nooit vrijwillig te verkopen; dat ik nog liever de grootste armoede over ons afriep dan dat ik dat deed.

Ze bleef kalm. Ze besloot juridisch advies in te winnen (want zoals we allemaal weten, staat het recht aan de kant van wie ervoor betaalt). Dat had ik voorzien. En ik kon erom glimlachen! Want ze kon zulk advies niet betalen. Inmiddels hield ik de vinger op de knip van het beetje geld dat we in huis hadden. Henry keerde zelfs zijn spaarvarken voor me om toen ik daarom vroeg, opdat ze daar ook niet uit kon stelen, hoe weinig er ook in zat. Natuurlijk ging ze naar het kantoor van de Farrington Company in Deland. Ze was er tamelijk zeker van (ikzelf trouwens ook) dat het bedrijf dat zo veel bij de zaak te winnen had haar juridische onkosten wel voor zijn rekening zou willen nemen.

‘Dat zullen ze doen, en dan wint zij,’ zei ik tegen Henry op wat onze gebruikelijke plaats was geworden om met elkaar te praten: de hooizolder. Ik was daar niet helemaal zeker van, maar ik had mijn besluit al genomen, al zal ik niet zo ver gaan het een ‘plan’ te noemen.

‘Maar papa, dat is niet eerlijk!’ riep hij uit. Zoals hij daar in het hooi zat, leek hij erg jong, eerder tien dan veertien.

‘Dat is het leven nooit,’ zei ik. ‘Soms zit er niets anders voor je

op dan te nemen wat je nodig hebt. Zelfs als je daarmee iemand kwaad doet.' Ik zweeg even en keek aandachtig naar zijn gezicht. 'Zelfs als er iemand doodgaat.'

Hij werd krijtuit. 'Papa!'

'Als zij er niet meer was,' zei ik, 'zou alles blijven zoals het was. Er zou een eind aan alle ruzies komen. We zouden hier in alle rust kunnen leven. Ik heb haar al het mogelijke aangeboden om haar te laten vertrekken, maar ze wil niet. Er is nog maar één ding wat ik kan doen. Wat wij kunnen doen.'

'Maar ik houd van haar!'

'Ik houd ook van haar,' zei ik. En of je het nu gelooft of niet, dat was waar. Zo'n haat als ik in dat jaar 1922 voor haar voelde, kan een man alleen voor een vrouw voelen als hij ook van haar houdt. En hoe verbitterd en koppig ze ook was, Arlette was een vrouw met een warm temperament. Aan onze 'huwelijks betrekkingen' was nooit een eind gekomen, al was ons geworstel in het donker meer en meer op het paren van beesten gaan lijken sinds de ruzies om de veertig hectare waren begonnen.

'Het hoeft geen pijn te doen,' zei ik. 'En als het voorbij is... nou...'

Ik ging met hem achter de stal en liet hem de put zien. Daar barstte hij in bittere tranen uit. 'Nee, papa. Dat niet. Wat je verder ook doet.'

Maar toen ze uit Deland terugkwam (Harlan Cotterie, onze naaste buurman, had haar het grootste deel van de afstand in zijn Ford laten meerijden en haar de laatste drie kilometer laten lopen), en Henry haar smeekte om 'ermee op te houden, want dan kunnen we weer een gewoon gezin worden', schoot ze uit haar slof. Ze sloeg hem op zijn mond en zei tegen hem dat hij niet moest bedelen als een hondje.

'Je vader heeft je aangestoken met die bedeesdheid van hem. Erger nog, hij heeft je ook aangestoken met zijn hebzucht.'

Alsof zij vrij was van uitgerekend die zonde!

'De advocaat heeft me verzekerd dat ik met het land mag doen wat ik wil, en ik ga het verkopen. Jullie twee mogen hier voor mijn part blijven en samen in de stank van de slachtvarkens zitten. Jul-

lie koken jullie eigen potje maar en maken jullie eigen bedden maar op. Jij, mijn zoon, mag de hele dag ploegen en de hele avond zijn eeuwige boeken lezen. Hij is er niet veel mee opgeschoten, maar misschien vergaat het jou beter. Wie weet?’

‘Mama, dat is niet eerlijk!’

Ze keek haar zoon aan zoals een vrouw een vreemde man kan aankijken die zich heeft aangematigd zijn hand op haar arm te leggen. En hoe juichte mijn hart toen ik hem net zo koud naar haar zag terugkijken! ‘Jullie kunnen naar de duivel lopen, jullie allebei. Ik ga naar Omaha en open daar een kledingzaak. Dat is mijn idee van eerlijkheid.’

Dit gesprek vond plaats op het stoffige erf tussen het huis en de stal, en haar idee van eerlijkheid was haar laatste woord. Ze liep over het erf, stof opschoppend met haar sierlijke stadsschoenen, ging het huis in en gooide de deur achter zich dicht. Henry draaide zich om en keek me aan. Er zat bloed op zijn mondhoek en zijn onderlip zwol op. In zijn ogen had hij die rauwe, zuivere woede die alleen bij pubers kan opkomen. Het is een woede die niet op de kosten let. Hij knikte. Ik knikte even ernstig terug, maar diep in mij grijnsde de Sluwe Man.

Die klap was haar doodvonnis geweest.

Toen Henry twee dagen later in de jonge maïs naar me toe kwam, zag ik dat hij weer was gaan twifelen. Ik was niet geschokt; de jaren tussen kindertijd en volwassenheid zijn stormachtige jaren, en degenen die op die leeftijd zijn, draaien als de weerhanen die sommige boeren in het midden-westen op hun graansilo’s hebben staan.

‘We kunnen het niet doen,’ zei hij. ‘Papa, ze is dwalende. En zij die dwalende zijn, gaan naar de hel.’

Die vervloekte methodistische kerk en methodistische jeugdbond, dacht ik, maar de Sluwe Man glimlachte alleen maar. De volgende minuten praatten we daar in de groene maïs over theologie, terwijl de vroege zomerwolken – de beste wolken, voortglijdend als schoeners – langzaam over ons heen zeilden en hun schaduw als een kielzog achter zich aan trokken. Ik vertelde hem dat we Ar-

lette helemaal niet naar de hel zouden sturen, maar juist naar de hemel. ‘Want,’ zei ik, ‘een vermoorde man of vrouw sterft niet in Gods tijd maar in die van de mens. Hij... of zij... wordt weggenomen voordat hij... of zij kan boeten voor zijn of haar zonden, en dus moeten alle dwalingen worden vergeven. Als je het zo bekijkt, is iedere moord een poort naar de hemel.’

‘Maar wij dan, papa? Zouden wij niet naar de hel gaan?’

Ik wees naar de velden, welig van de jonge maïs. ‘Hoe kun je dat zeggen als je de hemel overal om ons heen ziet? Toch wil zij ons uit die hemel jagen, zo waarlijk als de engel met het vlammen-de zwaard Adam en Eva uit het paradijs joeg.’

Hij keek me verontrust aan. Duister. Ik vond het erg dat mijn zoon het zo moeilijk had, maar toch geloofde ik op dat moment ook, en nog steeds, dat ik niet degene was die hem dat aandeed, maar zij.

‘En denk eens na,’ zei ik. ‘Als ze naar Omaha gaat, graaft ze voor zichzelf een nog diepere kuil in de hel. Als ze jou meeneemt, word je een stadsjongen...’

‘Nooit!’ Hij riep dat zo hard dat de kraaien opvlogen van de omheining en wervelend als verkoold papier in de blauwe hemel verdwenen.

‘Je bent jong en je zult het worden,’ zei ik. ‘Je zult dit alles vergeten. Je zult leren in de stad te leven... en je eigen kuil graven.’

Als hij nu had tegengeworpen dat moordenaars nooit konden hopen bij hun slachtoffers in de hemel te komen, zou ik met mijn mond vol tanden hebben gestaan, maar zijn theologische kennis ging niet zo ver of misschien wilde hij niet over zulke dingen nadenken. En is er een hel, of maken wij onze eigen hel op aarde? Als ik over de laatste acht jaar van mijn leven nadenk, vermoed ik het laatste.

‘Hoe?’ vroeg hij. ‘Wanneer?’

Ik vertelde het hem.

‘En daarna kunnen we hier blijven wonen?’

Ja, dat konden we.

‘En we doen haar geen pijn?’

‘Nee,’ zei ik. ‘Het gaat snel.’

Blijkbaar was hij tevreden. En toch zou het misschien niet zijn gebeurd, als Arlette het niet zelf in de hand had gewerkt.

We kozen voor een zaterdagavond op de helft van een junimaand die mooier was dan alle junimaanden die ik me kan herinneren. Arlette nam op zomeravonden soms een glas wijn, zij het zelden meer dan een. Daar was een goede reden voor. Ze was een van die mensen die geen twee glazen kunnen nemen zonder er vier te nemen, en dan zes, en dan de hele fles. En dan nog een fles, als die er is. ‘Ik moet heel voorzichtig zijn, Wilf. Ik vind het te lekker. Ik mag blij zijn dat ik zo veel wilskracht heb.’

Die avond zaten we op de veranda naar de schemering op de akkers te kijken en naar het slaapverwekkende *riiiii* van de krekels te luisteren. Henry was in zijn kamer. Hij had zijn avondeten nauwelijks aangeraakt, en toen Arlette en ik in onze identieke schommelstoelen met MA- en PA-kussen op de veranda zaten, meende ik heel zacht het geluid van kokhalzen te horen. Ik weet nog dat ik dacht dat hij het niet zou kunnen doorzetten als het zover was. Zijn moeder zou de volgende morgen chagrijnig wakker worden met een ‘kater’ en niet beseffen hoe weinig het had gescheeld of ze had nooit meer een dageraad in Nebraska gezien. Toch ging ik verder met het plan. Omdat ik net een van die Russische poppetjes was, het ene in het andere geschoven? Misschien wel. Misschien zit iedereen zo in elkaar. In mij zat de Sluwe Man, maar in de Sluwe Man zat de Hoopvolle Man. Die kerel is ergens tussen 1922 en 1930 overleden. De Sluwe Man verdween nadat hij zijn schade had aangericht. Zonder zijn ambities en intriges is het leven een grote leegte geworden.

Ik bracht de fles mee naar de veranda, maar toen ik haar lege glas opnieuw probeerde te vullen, hield ze haar hand erover. ‘Je hoeft me niet dronken te voeren om te krijgen wat je wilt. Ik wil het ook. Ik heb jeuk.’ Ze spreidde haar benen en legde haar hand op haar kruis om te laten zien waar de jeuk zat. Er zat een Vulgaire Vrouw in haar – misschien zelfs een Hoer – en de wijn maakte haar altijd losser.

‘Neem toch nog maar een glas,’ zei ik. ‘We hebben iets te voeren.’

Ze keek me behoedzaam aan. Zelfs een enkel glas wijn maakte haar ogen nat (alsof een deel van haar hilde om alle wijn die het wilde hebben en niet kon krijgen), en in het licht van de ondergaande zon leken ze oranje, als de ogen van een Halloweenpompoen met een kaars erin.

‘Er komt geen proces,’ zei ik tegen haar, ‘en er komt geen scheiding. Als de Farrington Company het geld heeft om ons voor mijn dertig hectare en de veertig hectare van je vader te betalen, is onze ruzie voorbij.’

Voor de eerste en enige keer in ons moeizame huwelijk staaarde ze me aan. ‘Wat zeg je daar? Versta ik je goed? Neem me niet in de maling, Wilf!’

‘Dat doe ik niet,’ zei de Sluwe Man. Hij sprak met oprechte hartelijkheid. ‘Henry en ik hebben het er vaak over gehad...’

‘Jullie zijn de beste maatjes; dat is waar,’ zei ze. Ze had haar hand van de bovenkant van haar glas weggehaald en ik maakte van de gelegenheid gebruik om het weer te vullen. ‘Altijd op de hooizolder of op de houtstapel of met jullie hoofden bij elkaar achter in het veld. Ik dacht dat het over Shannon Cotterie ging.’ Ze snoof en schudde haar hoofd. Toch dacht ik dat ze ook een beetje sentimenteel keek. Ze nam een slokje van haar tweede glas wijn. Twee slokjes uit een tweede glas en ze kon het glas nog neerzetten en naar bed gaan. Vier, en ik kon haar net zo goed de fles geven. Om nog maar te zwijgen van de twee andere flessen die ik had klaarstaan.

‘Nee,’ zei ik. ‘We hadden het niet over Shannon.’ Al had ik wel eens gezien dat Henry haar hand vasthield als ze de drie kilometer naar de school in Hemingford Home liepen. ‘We hadden het over Omaha. Hij wil er wel heen, denk ik.’ Ik moest het er niet te dik opleggen, niet na één glas wijn en twee slokjes uit het volgende. Ze was argwanend van nature, mijn Arlette, altijd op zoek naar achterliggende motieven. En natuurlijk had ik die in dit geval ook. ‘Hij wil het in elk geval proberen. En Omaha is niet zo ver van Hemingford...’

‘Nee. Dat is het niet. Zoals ik al duizend keer tegen jullie beiden heb gezegd.’ Ze nam een slokje van haar wijn en zette het glas